

Geef fakenieuws geen kans

KLASSIKALE LES • Niveau:

Sluit aan bij het artikel 'Nieuws? Nonsens!' op pag. 1 van KITS nr. 1.

• Doelen

Secundair onderwijs, eerste graad, B-stroom

- Nederlands > 02.01; 02.02; 02.03; 02.04; 02.05; 02.06
- Digitale competenties > 04.01

• Werkwijze

- Instap

Deel de werkbladen uit. De leerlingen maken de eerste opdracht in duo's. Ze mogen zelf twee smoesjes verzinnen om de klas te verlaten. Eén situatie kan waar zijn. (Bv. *Ik moet naar de tandarts. Ik zal het afwezigheidsattest achteraf bezorgen.*) Het andere excuus is absurd en dus duidelijk verzonnen. (Bv. *Mijn onzichtbare vriend durft niet alleen naar het toilet te gaan.*) Ze noteren de twee uitvluchten. Achteraf zeggen ze er één luidop. De andere leerlingen steken de hand op bij 'duidelijk verzonnen' of 'twijfelgeval'. In het laatste geval kan de uitspraak geloofwaardig lijken voor anderen. De leerlingen noteren bij b wat de meerderheid denkt.

- Kern

Kijk klassikaal naar een artikel op www.speld.nl. Toon een artikel naar keuze, bv. [Cellentekort wordt groter: overheid vraagt burgers om niet-dringende misdaden uit te stellen](#). Los opdracht 2 klassikaal op. Bij een eerste blik kan de website voor sommigen betrouwbaar lijken. Vraag de leerlingen of ze dit grappig vinden. De inhoud is niet waar. In het voorbeeld zijn de zinnen over de misdadigers het bewijs. Achteraf kan je meedelen dat De Speld een satirisch online nieuwsmagazine is. Satire geeft op een humoristische manier kritiek op de maatschappij of op personen. Feiten worden anders voorgesteld of uitvergroot. Satire is net als een meme en fakenieuws een voorbeeld van misleidende informatie. De leerlingen lossen opdracht 3 per twee op. Influencers krijgen vaak producten om in de kijker te zetten op sociale media. Daarbij kan een mening lijken op

een feit. Het is belangrijk dat de leerlingen kritisch blijven en geen meningen als waarheden zien. Hierbij kan je vragen welke influencers ze kennen. Misschien werden ze al beïnvloed om iets te kopen. Dit kan klassikaal aan bod komen. Opmerking bij de tweede vraag: Egypte is niet het warmste land ter wereld. Dit is een uitspraak op Instagram die sterk lijkt op een feit. Voor een influencer kan dit wel zo zijn of zo aanvoelen. Via https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_weerrecords kan de leerkracht de feiten raadplegen. Opdracht 4 kan individueel als een oefening of proef voor begripend lezen ingezet worden. De leerlingen lezen het artikel 'Nieuws? Nonsens!' op pag. 1 en zoeken naar de antwoorden. De verbetering kan klassikaal. Bij opdracht 5 vertellen de leerlingen over hun eigen ervaring met fakenieuws. Er zijn recente voorbeelden over de oorlogen in Gaza en Oekraïne. Via deze link lees je andere voorbeelden van fakenieuws of nepnieuws: www.mediawijs.be/nl/artikels/wat-fake-news.

- Slot

De leerlingen zoeken via betrouwbare websites naar een recent nieuwsfeit. Ze noteren de titel en de (informatie)bron bij opdracht 6. Via <https://start.slimzoeken.nu/> klikken ze op 'Het nieuws'. Dan kiezen ze hun bron, bv. Karrewiet of NOS Jeugdjournaal. Op die manier geven ze fakenieuws geen kans. Een andere optie is om te zoeken op www.vrt.be/nwsnwsnws/nl.

• Meer informatie

Boeken

- *Alles over sociale media*, Kathleen Van Royen en Fran Vanseveren, Uitgeverij Lannoo, 2022, ISBN 9789401484336.
- *Op zoek naar de waarheid*, Julie de Graaf en Margo Holtman, Uitgeverij Lannoo, 2024, ISBN 9789401438919.

Geef fakenieuws geen kans [1]

1. Vertel jij altijd de waarheid of durf je wel eens een smoesje te verzinnen?

- a. Op dit moment wil je de school verlaten maar dat kan niet, tenzij je een schitterende smoes verzint. Bedenk samen met je buur twee situaties om weg te gaan. Noteer een smoes die realistisch klinkt en een ander die helemaal niet mogelijk is.

Realistisch	Onmogelijk
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

- b. Kies een smoes en vertel hem aan de klas. Wat denkt de meerderheid: zou je smoes echt waar kunnen zijn of is hij absurd?

2. Bekijk een nieuwsartikel op www.speld.nl.

- a. Wat denk je bij een eerste blik? Vul de zin aan.

Dit artikel ziet er _____ uit, omdat het lijkt op een _____.

- b. Lees het volledig. Wat is jouw reactie?

- c. Is de inhoud waar of niet waar? Zoek twee zinnen in het artikel die je antwoord verduidelijken.

Geef fakenieuws geen kans [2]

3. Op sociale media lees je feiten en meningen door elkaar.

a. Lees de volgende uitspraken en noteer telkens of het een feit of een mening is.

	feit	mening
De hoofdstad van Spanje is Madrid.		
Egypte is het warmste land ter wereld.		
Spaans klinkt mooier dan Frans.		
Canada heeft de leukste inwoners.		
De Italiaanse keuken is de lekkerste.		
In het Verenigd Koninkrijk rijdt men aan de linkerkant van de weg.		

b. Omcirkel het juiste woord.

Een feit is een gebeurtenis of toestand waarvan de fantasie / werkelijkheid vaststaat.

Een mening is de manier waarop je over iets denkt. Dat is dus altijd / niet voor iedereen de waarheid.

4. Lees het artikel 'Nieuws? Nonsens!' op pag. 1. Beantwoord de volgende vragen.

a. Kleur de stellingen **GROEN** als ze waar zijn en **ROOD** als ze niet waar zijn. Verbeter daarna de fouten in de rode stellingen.

Memes en fakenieuws zijn voorbeelden van misleidende informatie.

Op TikTok verspreidt men geen nepnieuws.

Onjuiste of misleidende informatie kan nooit grappig zijn.

Van erkende kranten zoals De Morgen en Het Nieuwsblad verwachten we feiten.
